

רבי שלמה יוסף זיון זצ"ל
עורך "האנציקלופדיה התלמודית"

1224667

בענין הבדלה בחונן הדעת

מכתב זה נשלח ע"י חנאן רבי שלמה יוסף זיון זצ"ל למדינת רוסיה בשנת תש"כ, מכתב זה הוא תשובה על מה שהשיג עליו חנאן רבי יצחק אייזיק קראסילשציקוב זצ"ל, הנודע בעולם התורה בשם חנאן מפולמבה, על מה שכתב בספרו אישים ושימות. מן הראוי לצטט את דברי חנאן רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל במה שכתב בהסמכתו על ספרו של חנאן מפולמבה "תולדות יצחק" "ותכונה", "החיבורים אשר יגע עליהם במחשכים בגלות רוסיה ובמצבים קשים מאד ובבדידות נמורה ישב חיי נכבד רבה חנאן ר' יצחק אייזיק קראסילשציקאוו זצ"ל ולמד הרכה תורה לשמה וזכה לחבר עשרים כרכים ביאורים וחדושים על תלמוד ירושלמי. מאחורי מסך הברזל התכתב גאון זה עם גדולי ארץ ישראל, וכעלמה של תורה ועמלה מתוך מסירות נפש נטרומס, נפטר י" אייר תשכ"ה.

אנדר החכמה

תודתנו נתונה לר' שלמה גאמסמאן שהמציא לנו את המכתב מספרייתו.

יום ו' עש"ק לך י"ד מ"ח תש"כ.

שלום רב לכבוד הרב הנכבד ומאד נעלה כש"ת מוה"ר אברהם יהושע רבין שי,
אתמול בערב קבלתי מכתבו, ושמחתי מאד לקבל ד"ש מאחב"י שבמוסקבה ולניגוד
בכלל וממכירי וידידי שם בפרט לב כל ישראל הומה ודואב עליהם ומצפה לישועתם.
ואשר כתב לי בשם הרה"ג קראלשציקוב איזו השגות על ספרי "אישים ושימות"
וביקש להשיב לו עליהן, אמלא בקשתו, ואביא בזה בקצרה ובחפזון למען יספיק להגיע
אליו מכתבי.

(א) בדבר מש"כ בשם הגר"ח מברסק ז"ל במי ששכח להתפלל במוצ"ש שמתפלל
שחרית שתיים, שיאמר אתה חוננתנו בתפלה ראשונה, מפני שהחויב לומר א"ח הוא לא
בתפלת מוצ"ש אלא בתפלה ראשונה של חול, והשבת ע"ז מדין אונן שלא התפלל
במוצ"ש שא"צ לומר אתה חוננתנו בתפלה ראשונה, הנה ראשית דבר בחי' הגרעק"א
ז"ל לשו"ע או"ח סי' רצ"ד פסק גם כהגר"ח, וחידושו של הגר"ח הוא בעיקר בההטעמה
וההסברה. ובדבר אונן הנה ערבך ערבא צריך, ואיני יודע היכן כתוב דין זה שלא יאמר
אתה חוננתנו למחר, ואני לפום ריהטא לא ראיתי שם אלא בחי' הגרא"ז מרגליות ז"ל
להל' אנינות בסוף יו"ד ובקצש"ע הל' אבילות, ונראה פשוט שהם סוברים גם במה שלא
התפלל במוצ"ש שאמר א"ח למחר בתפלה ב', כי ד' רעק"א והגר"ח אינה מוסכמת,
ובשו"ע הרב סי' רצ"ד ס"ב וכן במשנה ברורה שם ס"ק ב' (ומה שהקשה המ"ב שם
בבאור הלכה על רעק"א הנה להסברת הגר"ח לק"מ) פסק שיאמר בתפלה שניה, אבל
להגרעק"א והגר"ח נראה שגם באונן שאם מתפלל למחר אחר הקבורה וקודם שהבדיל
על הכוס שיאמר א"ח, ובחי' רעק"א מפורש שאף אם הזיד ולא התפלל במוצ"ש שאין

לו השלמה ג"כ יאמר א"ח למחר (ומובן שכ"ז הוא לד' השו"ע יו"ד סי' שמ"א דפסק להלכה הכרעת הסוברים שאונן מבדיל על הכוס למחר ולא נדחה ואכ"מ).

(ב) במש"כ בשם הגאון הרוגוצבי בתפלת הדרך באירון הנני להעתיק לו מספרי במהדורא שנייה שיצאה בשנת תשי"ח בהוספות מלואים, ושם הוספתי דברים אלה: "לא נכנס כאן לצד ההלכתי הרגשי שבדבר מי שירצה יכול לחלוק על כך מן הסברא, שכן הסכנה שבדרך של אירון אולי גדולה יותר משל דרך אחרת, וזקוקה יותר לתפלה אלא שאין בזה כדי דחייה, לא על כל הסכנות תיקנו תפלה מיוחדת, ותפלה זו שכך שמה בתלמוד ובפוסקים "תפלת הדרך" יתכן שלא נתקנה אלא על מה שנקרא לפי ההלכה דרך על כל פנים גילוי המקור המפתיע "דרך בשמים" תוך כדי דיבור של השאלה הוא הענין מכתבו כאן".

(ג) ובמש"כ ב"המועדים בהלכה" מהחת"ס יו"ד סי' רל"ג על דברי ר' יוחנן אלמלי הייתי, הייתי קובע בעשירי, ולא עשו כן מטעם ובאו בה פריצים וחללוהו כו', והקשה הרי קיי"ל קדושת המקדש לא בטלה, הנה מלבד מה שהחת"ס שם כ"כ לישיב ד' הראב"ד שקדושת המקדש בטלה, הנה מלבד זה יעיין ברמב"ן במלחמות בע"ז פ"ד שכ' שעיקר ובאו בה פריצים וחללוהו נאמר על בית המקדש בעצמו ע"ש, וקדושת המקדש שלא בטלה היינו קדושת המקום, אבל הבית נתחלל, ואכמ"ל.

ובחפזי אסיים, ואם יש למר דרך למסור ד"ש לשם ממני למכירים וידידים יעשה כן.

בכבוד ובברכה

שלמה יוסף זיון